

Srečanje z Nežko Čadovo

RADA IMAM SVOJE DELO IN SVOJ KRAJ

Upraviteljica in učiteljica na osnovni šoli v Dolskem Nežka Čad, živi v Dolskem deseto leto in toliko časa tu tudi uči; obenem pa je še upraviteljica šole. Njen je prvi razred s 17 otroki. Ko sem čakala, da bo ura 14.00, ko bo prekinila pouk za malico, sem skozi vrata vse slišala. Njen glasen in razločen glas, premikanje stolov, vpije in tišino. Sumljivo tišino.

„Tršica, čebela je priletela.“

„Pusti jo pri miru,“ pravi.

„Tršica, Andrej mu je pa v oko.“

Potrpjenje, sem si mislila.

Doma je iz Ihana, službovala pa je dalj časa v Beli krajini. Štirirazredna šola v Dolskem je podružnica osnovne šole v Polju. Obiskuje jo 70 učencev, učiteljice so tri, učitelj pa eden. Nežka Čadova vodi tudi pevski zborček, ki je nastopal v radiu in pevski reviji. Otrok, ki bi radi peli, ji ne manjka.

Učiteljica, upraviteljica, pevovodkinja, mati dveh otrok – vse to ji vzame seveda svoj čas. Edino, kar v Dolskem resnično pogreša, je telefon, da ji ne bi bilo treba za vsako manjšo informacijo v Ljubljano ali v Polje.

Solskega glasila sicer nimajo, zato pa vodijo redno kroniko dogodkov. Šola, ki je stara 100 let, je bila med njenim službovanjem enkrat adaptirana. K opremljenosti je zelo veliko prispeval Indos, ki ima pokroviteljstvo nad šolo. Kupili so jim radioaparata, televizor, električni harmonij, gramofon, opremo za 2 učilnici, za zbornico in kuhinjo. Letos so jim za novo leto poslali sani in smuči. Šolarji se jim oddolžijo, naberejo jim borovnice, kostonje, za zelenico okrog tovarne pa jim bodo priskrbeli zemljo.

V Dolskem imajo probleme tudi z otroškim varstvom, zato bo prej ali slej (nič drugače kot marsikje) tudi tu potreben vrtec. Solska malica stane 18 dinarjev, za družine z več otroki tudi po 7 in za otroke socialno prizadetih staršev pa nič ali le simbolično.

Šoli še vedno manjka telovadnica in tudi z gretjem na premog in drva ne bo šlo več dolgo. Kina v Dolskem nimajo, projektor je dotrajan, telovadnico, ki jo je nekoč uporabljal TVD Partizan, so porabili za namiznoteniški klub. Imajo tudi svoj oder, ki pa bo tudi kmalu zopet neuporaben. Mraz gre v kosti, s toploto pa je to čisto drugače.

Nežka Čadova mi je ob odhodu dejala, da ima rada svoje delo in kraj in da ne misli oditi. Ko bo nekoč Dolsko dobilo telefon, jo bom vprašala, če je še istih misli, če imajo že vrtce, centralno kurjavo v šoli in ali druge generacije otrok kaj lepše pišejo. Prav, tovarišica Čadova!

ALENKA LOBNIK

Novosti, ki jih prinaša zakon o razlastitvi nepremičnin

RAZLASTITEV ALI PRENOS PRAVICE UPORABE SE SME UPORABITI ŠELE, KO JE UGOTOVLJEN SPLOŠNI INTERES ZA GRADNJO OBJEKTA – VSE O ODŠKODNINI ZA RAZLAŠČENO ZEMLJIŠČE ALI ZA PRISILNO PRENESENO PRAVICO UPORABE NA ZEMLJIŠČU V PRIHODNI ŠTEVILKI NAŠE SKUPNOSTI

Zakon o razlastitvi in o prisilnem prenosu pravice uporabe (Ur. list SRS št. 27/72) je začel veljati 1. julija 1972. S tem dnem so prenehali veljati zakon o pogojih in načinu uveljavljanja prednostne pravice uporabe zemljišča, razlaščenega za gradnjo iz leta 1970, zakon o nekaterih natančnejših merilih za določanje odškodnine za razlaščena kmetijska in stavbna zemljišča iz leta 1971 ter na območju SR Slovenije tudi zvezni zakon o razlastitvi iz leta 1968, razen določb, ki se nanašajo na vojaške objekte.

Novi zakon o razlastitvi in prisilnem prenosu pravice uporabe (v nadaljnjem besedilu zakon) je obsežen in ima 11 poglavij, v katerih obravnava celotno gradivo.

Nepremičnino, na kateri je lastninska pravica, se sme razlastiti, lastništvo ali kako drugo pravico na takšni nepremičnini pa omejiti po določbah tega zakona; za pravico uporabe na zemljišču, ki je v družbeni lastnini, ali za kako drugo pravico na takem zemljišču pa velja, da se lahko prisilno prenese na drugega ali pa omeji v skladu z določili tega zakona.

Razlasti se lahko le nepremičnino, ki je državljanska lastnina (last občanov, društev, civilno pravnih oseb ali družbenopolitičnih organizacij), predmet prenosa pravice uporabe pa je pravica uporabe na zemljišču, ki je v družbeni lastnini.

Razlastiti ali prisilno prenesti pravico uporabe se sme le, če je v splošnem interesu to potrebno za graditev gospodarskih, stanovanjskih, komunalnih, zdravstvenih, znanstvenih, prosvetnih, kulturnih, narodno-obrambnih ali drugih objektov ali za izvedbo drugih del, nikakor pa ne za kmetijsko obdelovanje.

Lastninsko pravico na nepremič-

nini oz. pravico uporabe na zemljišču se lahko omeji z ustanovitvijo služnosti, začasne uporabe ali z ustanovitvijo služnosti, začasne uporabe ali z ustanovitvijo druge pravice.

Pravico služnosti, začasne uporabe ali kako drugo pravico se lahko odpravi ali omeji.

Razlastitev ali prenos pravice uporabe se sme opraviti šele, ko je ugotovljen splošni interes za graditev objekta ali za izvedbo drugih del na tej nepremičnini.

Ugotovitev splošnega interesa predlaga razlastitveni upravičenec (krajevna skupnost, družbenopol-

itična skupnost, temeljna organizacija združenega dela, ki opravlja zadeve posebnega družbenega pomena, oziroma dejavnost s področja prometa, zvez in energetike ter društvo, ki je s splošnim predpisom pooblaščen za opravljanje nekaterih javnih funkcij), če nepremičnino potrebuje za svojo dejavnost. Za razlastitvenega upravičenca se šteje tudi drugo organizacijo združenega dela, če se izkaže, da je lastnik oziroma organ upravljanja nepremičnine odklonil njegovo ponudbo za nakup nepremičnine dvakrat zapored v obdobju šestih mesecev ter da je bila ponudba glede odškodnine v skladu s tem zakonom.

Z razlastitvijo oziroma s prenosom pravice uporabe dobi razlastitveni upravičenec pravico uporabljati nepremičnino oziroma zemljišča za to, za kar je bila razlaščena, oziroma je bil opravljen prenos pravice uporabe, lastniku oziroma uporabniku pa pripada odškodnina.

Če se pri razlastitvi oziroma prenosu pravice uporabe dela nepremičnine ali dela zemljišča ugotovi, da lastnik oziroma imetnik pravice uporabe nima gospodarskega interesa, da bi uporabljal preostali del, se razlasti, oziroma prenese pravica uporabe na njegovo zahtevo tudi na tem delu nepremičnine oziroma zemljišča. Odškodnino plača razlastitveni upravičenec oziroma novi imetnik pravice uporabe.

Kdor namerava predlagati razlastitev, prenos pravice uporabe ali omejitev drugih pravic na nepremičnini, lahko od premoženjsko-pravnega organa skupščine občine zahteva, da se mu dovolijo na določeni nepremičnini preiskava zemljišča, merjenje in podobno (ne pa gradbeni in druga podobna dela). Če predlagatelj verjetno izkaže, da so mu take priprave potrebne, mu jih premoženjsko-pravni organ dovolj z odločbo, vendar mora pri tem paziti, da jih ne dovolj v času, ki bi bil neugoden za lastnika zemljišča in namen, za katerega uporablja nepremičnino.

Ugotovitev splošnega interesa predlaga razlastitveni upravičenec pri premoženjsko-pravnem organu občine, odločbo o tem, da je graditev takega objekta v splošnem interesu, pa sprejme skupščina občine na seji.

Če se skupščina občine odloči, da bo zgradila objekt, je splošni interes ugotovljen z urbanističnim dokumentom, ki ga skupščina občine sprejme z odlokom.

Razlastitev predlaga pri premoženjsko-pravnem organu občine razlastitveni upravičenec šele, ko je ugotovljen splošni interes za graditev objekta, vendar najkasneje v dveh letih od dne, ko je bila sprejeta odločba o splošnem interesu ali urbanistični dokument. Na podlagi predloga za razlastitev se v zemljiško knjigo vpiše na zahtevo predlagatelja zaznamba razlastitve. Odtujitev nepremičnine, glede katere je vpisana zaznamba razlastitve, nima pravnega učinka razlastitvenemu upravičencu.

Razlastitveni upravičenec dobi pravico do izročitve razlaščenega nepremičnine v posest z dnem, ko postane odločba o razlastitvi pravno-močna, izjemoma pa še pred pravnomočno odločbo, če izvršni svet na zahtevo predlagatelja, ki ima zagotovljena sredstva za plačilo odškodnine, odloči, da naj mu bo nepremičnina izročena v posest že pred pravnomočnostjo odločbe o razlastitvi, če je to potrebno zaradi nujnosti ali zato, če se odvrne občutnejša škoda. Če je na razlaščenem zemljišču stavba, drug objekt ali nasadi, ne sme pristojni organ izročiti razlastitvenemu upravičencu v posest nepremičnine, preden ne ugotovi njihovih vrednosti ali ne zagotovi dokazov o vrednosti nepremičnine.

Pravnomočno odločbo o razlastitvi se odpravi, če to skupaj zahteva razlastitveni upravičenec in prejšnji lastnik, na zahtevo prejšnjega lastnika pa se pravnomočno odločbo o razlastitvi odpravi, če razlastitveni upravičenec v dveh letih od pravnomočnosti odločbe ne opravi obsežnejših del na njej, razen če gre za kompleksno razlastitev. Spor v premoženjskih razmerjih med razlastitvenim upravičencem in lastnikom obravnava sodišče splošne pristojnosti. Stroške postopka v zvezi z odločbo o razlastitvi plača razlastitveni upravičenec.

Pravico uporabe zemljišča, ki je družbena lastnina, ali kako drugo pravico na tem zemljišču, se lahko z odločbo premoženjsko-pravnega organa prenese od enega uporabnika na drugega, če je to potrebno za graditev objekta ali za izvedbo drugih del, ki so v splošnem interesu. S takim prenosom pridobi upravičenec tudi pravico do uporabe stavbe ali drugega objekta, zaradi katerega se opravi prenos.

Pravico uporabe na zemljišču v družbeni lastnini se lahko omeji z ustanovitvijo služnosti prehoda, prevosa, zajemanja vode, polaganja vodovodnih cevi, plinovodov, toplovodov, naftovodov, kanalizacije, telefonskih vodov, objektov za prenos in razdelitev električne energije ali z ustanovitvijo druge služnosti v korist organizacije združenega dela, samoupravnih interesnih skupnosti, krajevnih skupnosti ali družbenopolitične skupnosti.

V jugoslovanski delegaciji pionirjev, ki je julija letos obiskala Romunijo je bilo tudi 19 slovenskih pionirjev. Na posnetku jih vidimo v družbi z makedonskimi pionirji

VEČER Z ROMUNSKIMI PIONIRJI

TIMISUL: 10. 8. 1972.

Že 9 dni domujemo v karpatski vasi sredi gozdov. Tu smo zbrani pionirji iz 7 držav. Smo gostje romunskih pionirjev. Program za četrtek je predvidel sprejem predstavnikov delegacij v Brazi.

Takoj po kosilu smo se pripravili za odhod. Sedli smo na avtobus in se odpeljali. Med potjo smo prepevali. Mi smo zapeli nekaj narodnih in partizanskih pesmi. Ustavili smo se v Sinai, kjer so se nam priključili predstavniki ostalih delegacij. Po enourni vožnji smo prispeli na cilj. Dočakalo pa nas je presenečenje. Predsednik Zveze pionirjev Romunije nas je najtopleje pozdravil in nam zaželel prijeten večer. Predstavniki vsake delegacije so se zahvalili za lep sprejem in pozdravili v imenu svoje države predsednika in romunske pionirje, ki so nas sprejeli po starem narodnem običaju s hlebcom kruha in soljo. Vsakemu so podarili značke in spominsko darilce. Potem smo plesali kola ter se igrali različne igre. Seznanil sem se s prijateljem Radovskim, ki živi ob romunsko jugoslovanski meji. Pogovarjala sva se po srbsko. Radovski me je seznanil z njihovimi predstojniki. Pripravilo so nam obilno večerjo. Potem pa je sledila maškarada. Ker sva bila z Janjo v narodni noši, so naju že hoteli proglasiti za maškari. Ob veselem večeru nam je čas naenkrat minil.

Z žalostjo smo spoznali, da se kazalec na uri bliža polnoči, zato smo se poslovili.

IVO KOVAČEVIČ

V stanovanjsko gospodarstvo ekonomske odnose

(Nadaljevanje s 1. strani)

Občinski program stanovanjske graditve je osrednji operativni program in obsega:

- stanje stanovanjskega gospodarstva v občini,
- izhodišča za izdelavo programa,
- programsko zasnovano stanovanjske graditve in,
- časovne stopnje uresničevanja programa.

Republiški sekretariat za urbanizem je izdelal navodilo o metodologiji za izdelavo programa stanovanjske graditve; to navodilo je obvezno za vse, ki so po zakonu dolžni izdelati programe. Tako bodo programi metodološko enotno izdelani, zato medsebojno primerljivi in uporabni za statistične potrebe in načrtovanje.

Vse organizacije združenega dela, družbenopolitične organizacije, društva, družbenopolitične skupnosti in državni organi sprejemajo s splošnim aktom program za reševanje stanovanjskih potreb svojih delavcev. Programi delovnih organizacij so podlaga za izdelavo občinskih programov stanovanjske graditve.

Zakon zelo konkretno ureja tudi financiranje. Delovne organizacije določijo s samoupravnim sporazumom najnižji odstotek sredstev, ki jih bodo namenile za potrebe razširjene reprodukcije in družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu. Če organizacije ne določijo tega zneska 30 dni pred pričetkom koledarskega leta, predpiše zanj najnižji znesek prispevka občinska skupščina z odlokom. Občinska skupščina določi tudi višino obveznega prispevka za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu, ki se steka v solidarnostni stanovanjski sklad občine.

Zakon določa tudi koncentracijo finančnih sredstev za kreditiranje stanovanjske graditve. Delovne organizacije bodo združevale del sredstev za stanovanjsko graditev pri poslovnih banki kot vezana sredstva za kreditiranje stanovanjske graditve. Zdrujevanje sredstev za kreditiranje se opravi na podlagi družbenega dogovora, ki ga sklenejo organizacije, občina in mestni sindikalni svet. Če družbeni dogovor iz kakršnegakoli razloga ni sklenjen, oziroma če k njemu ne pristopijo vse organizacije, določijo občinska skupščina z odlokom del obveznih sredstev za vezavo pri banki.

PROGRAMIRANJE IN FINANCIRANJE STANOVANJSKE GRADNJE

V zakonu o programiranju in financiranju stanovanj je izredno pomembno poglavje, ki obravnava programiranje stanovanjske graditve, saj je ravno program podlaga za bodoče usmerjanje financiranja graditve stanovanj. Program je postal obvezen za vse družbene subjekte. S sistematičnim načrtovanjem odpravljamo sedanjo nenačrtovitost in stihijo ter nepovezanost posameznih dejavnikov, kar vse je doslej vplivalo na racionalno graditev.

Občinski program stanovanjske graditve je osrednji operativni program in obsega:

- stanje stanovanjskega gospodarstva v občini,
- izhodišča za izdelavo programa,
- programsko zasnovano stanovanjske graditve in,
- časovne stopnje uresničevanja programa.

Republiški sekretariat za urbanizem je izdelal navodilo o metodologiji za izdelavo programa stanovanjske graditve; to navodilo je obvezno za vse, ki so po zakonu dolžni izdelati programe. Tako bodo programi metodološko enotno izdelani, zato medsebojno primerljivi in uporabni za statistične potrebe in načrtovanje.

Vse organizacije združenega dela, družbenopolitične organizacije, društva, družbenopolitične skupnosti in državni organi sprejemajo s splošnim aktom program za reševanje stanovanjskih potreb svojih delavcev. Programi delovnih organizacij so podlaga za izdelavo občinskih programov stanovanjske graditve.

Zakon zelo konkretno ureja tudi financiranje. Delovne organizacije določijo s samoupravnim sporazumom najnižji odstotek sredstev, ki jih bodo namenile za potrebe razširjene reprodukcije in družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu. Če organizacije ne določijo tega zneska 30 dni pred pričetkom koledarskega leta, predpiše zanj najnižji znesek prispevka občinska skupščina z odlokom. Občinska skupščina določi tudi višino obveznega prispevka za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu, ki se steka v solidarnostni stanovanjski sklad občine.

Občinski program stanovanjske graditve je osrednji operativni program in obsega:

- stanje stanovanjskega gospodarstva v občini,
- izhodišča za izdelavo programa,
- programsko zasnovano stanovanjske graditve in,
- časovne stopnje uresničevanja programa.

Republiški sekretariat za urbanizem je izdelal navodilo o metodologiji za izdelavo programa stanovanjske graditve; to navodilo je obvezno za vse, ki so po zakonu dolžni izdelati programe. Tako bodo programi metodološko enotno izdelani, zato medsebojno primerljivi in uporabni za statistične potrebe in načrtovanje.

Vse organizacije združenega dela, družbenopolitične organizacije, društva, družbenopolitične skupnosti in državni organi sprejemajo s splošnim aktom program za reševanje stanovanjskih potreb svojih delavcev. Programi delovnih organizacij so podlaga za izdelavo občinskih programov stanovanjske graditve.

Zakon zelo konkretno ureja tudi financiranje. Delovne organizacije določijo s samoupravnim sporazumom najnižji odstotek sredstev, ki jih bodo namenile za potrebe razširjene reprodukcije in družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu. Če organizacije ne določijo tega zneska 30 dni pred pričetkom koledarskega leta, predpiše zanj najnižji znesek prispevka občinska skupščina z odlokom. Občinska skupščina določi tudi višino obveznega prispevka za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu, ki se steka v solidarnostni stanovanjski sklad občine.

ni obrtniki, ki zaposlujejo tujo delovno silo.

Z združenimi sredstvi za kreditiranje usmerjene stanovanjske gradnje upravlja poseben zbor vlagateljev. Po osnutku samoupravnega sporazuma o izločanju in usmerjanju sredstev za stanovanjsko graditev šteje zbor vlagateljev 35 članov. Imenuje jih občinska skupščina na predlog mestnega sindikalnega sveta. Najmanj 70 % članov zbora vlagateljev mora biti iz delovnih organizacij, ki so podpisale sporazum.

Uporabo sredstev solidarnostnega sklada ureja osnutek odloka o ustanovitvi solidarnostnega sklada; namenjeni so:

- za gradnjo stanovanj v družbeni lastnini za nekatere občane,
- za delno nadomestitev stanarine nosilec stanovanjske pravice,
- za premiranje namenskega varčevanja,
- za raziskovalno delo v komunalnem in stanovanjskem gospodarstvu in
- za kritje stroškov poslovanja sklada.

Osnutek odloka o delni nadomestitvi stanarine in drugi družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu podrobno opredeljuje kategorijo občanov, ki bo deležna družbene pomoči iz solidarnostnega sklada.

Našteli smo nekatere bistvene zakonske novosti, ki dopolnjujejo in izboljšujejo sedanj sistem stanovanjskega gospodarstva. To je zelo obsežno gradivo, ki bo v javni razpravi prav gotovo temeljito obravnavano in dopolnjeno, saj je stanovanje ena osnovnih dobrin človeka, njegova osnovna potreba.

Staro in novo v Mostah. Bodoči družbeni center že počasi dobiva svojo pravo podobo